

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelman mukaisista Covid-19 –epidemian torjunnan toimenpidetasoista

Valtioneuvoston periaatepäätöksen 22.12.2020 puoltamana sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on laatinut hybridistrategian mukaisen toimintasuunnitelman täydennyksen. Täydennys linjaa toimenpiteitä, joilla pyritään estämään Covid-19 epidemian nopeaa kiihtymistä ja tartuttavampien virusmuunnosten yleistymistä, ja siten saada lisää aikaa rokotusten ja vuodenaikavaihtelun yhteisvaikutukselle epidemian hillitsemisessä. Toimenpiteet on ryhmitelty kolmeen kokonaisuuteen: 1) nykyisen rajoitustason ylläpito ja kaikkien leviämisvaiheen toimenpiteiden toteuttaminen leviämisvaiheessa olevilla alueilla, 2) leviämisvaiheen toimenpiteiden määräaikaisen ja laajamittaisen käyttöönoton ohjaus, ja 3) tilapäinen sulkutila. Toistaiseksi Covid -19 epidemian torjunnassa on toteutettu tason yksi toimenpiteitä.

Epidemian nopean kiihtymisen tai muuntuneen viruksen leviämisen uhan perusteella STM voi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) lausuntoon perustuen ohjata kaikkia alueita ottamaan käyttöön leviämisvaiheen suositukset ja toimenpiteet kunkin alueen epidemiologisista tunnusluvusta riippumatta. Lisätoimenpiteiden mukaisia suosituksia voidaan soveltaa joko valtakunnallisesti tai erikseen määritellyillä alueilla.

THL arvioi koko maan väestön tasolla uhkaa epidemian kehittymisestä valtakunnallisesti leviämisvaiheeseen seuraavin kriteerein:

1. B.1.1.7 muunnosta löytyy alueellisesti ja määrällisesti lisääntyvästi TAI
2. leviämisvaiheen kriteerit täyttyvät noin puolessa sairaanhoitopiireistä (ml Ahvenanmaa) JA
3. rokotukset eivät vielä ole saavuttaneet riittävän laajaa kattavuutta

Muuntuneen Covid -19 viruskannan leviäminen

Suomessa on todettu 22.2.2021 mennessä yhteensä 54 132 koronavirustapausta. Muuntuneen koronaviruksen aiheuttamia tapauksia on ilmoitettu THL:n tartuntatautirekisteriin yhteensä 570. Näistä 544 on ollut Britannian virusmuunnosta B.1.1.7, 25 Etelä-Afrikan virusmuunnosta B.1.351 ja yksi Brasilian virusmuunnosta P.1. Kaikista virusmuunnostapauksista 401 on todettu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä.

Virusmuunnos todetaan viruksen perimän selvittämiseksi tehtävällä sekvenssointitutkimuksella. Tutkimustuloksen saanti vie tyypillisesti 1-2 viikkoa aikaa. Nyt raportoidut muuntuneen viruksen aiheuttamat tapausmäärät eivät anna ajankohtaista tilannekuvaa muunnosten leviämisestä väestössä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri on raportoinut, että seulontatestinä käytetyissä PCR -tutkimuksissa mahdollisten virusmuunnoksen aiheuttamien tapauksien osuus kaikista koronavirustapauksista on noussut nopeasti ja saavuttanut viikolla 6 jo 46% kaikista koronavirustapauksista. Seulontatestinä käytetyn testin osuvuus vaihtelee, mutta voi Suomessa olla 50-90% todellisten virusmuunnosten määrästä.

Tulosten perusteella on todennäköistä, että virusmuunnos aiheuttaa jo huomattavan määrän uusista koronavirustapauksista HUS –alueella. Löydös voi osaltaan selittää epidemian alueellista kiihtymistä viimeisten viikkojen aikana. THL:n seurantatietojen perusteella muualla Suomessa virusmuunnosta koskevat löydökset ovat edelleen liittyneet etupäässä matkustamiseen sekä yksittäisiin tartuntaketjuihin ja –ryppäisiin. Laajasta väestöleviämisestä ei tällä hetkellä ole näyttöä. Lisää tietoa virusmuunnosten leviämisestä saadaan kun seuraava laaja näyte-erä valmistuu tutkimuksesta viikon 8 loppuun mennessä.

Leviämisvaiheen kriteereiden täytyminen eri sairaanhoitopiireissä

Sairaanhoitopiirien alueellisten yhteistyöryhmien arvioinnin perusteella leviämisvaiheessa ovat Helsingin ja Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta. Ilmaantuvuus-, positiivisten näyttöiden osuus- ja tartunnan jäljitykseen liittyvin kriteerein leviämisvaiheessa olivat THL:n tietojen mukaan viikolla 7 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri.

THL saa ajankohtaisen arvion tartunnan jäljityksen toteutumisesta joka keskiviikko. Tuolloin voidaan arvioida mitkä edellä mainituista sairaanhoitopiireistä täyttäsivät leviämisvaiheen kriteerit viikolla 8. Tämän hetken arvion mukaan on todennäköistä, että alueellinen tilannekuva vastaa pitkälle sairaanhoitopiirin raportoimaa – Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä epidemia kiihtyy nopeasti, osassa sairaanhoitopiireistä on laajoja paikallisia ryppäitä ja osassa sairaanhoitopiirejä epidemiatilanne on varsin rauhallinen.

Helsingin ja Uudenmaan alueella 14 vuorokauden ilmaantuvuus 100 000 väestöä kohden on 211 eli noin kaksi kertaa suurempi kuin koko Suomen väestössä tai neljä kertaa suurempi kuin muissa sairaanhoitopiireissä pois lukien HUS. Muissa leviämisvaiheen sairaanhoitopiireissä ilmaantuvuudet ovat: Kanta-Häme 51, Satakunta 187, Vaasan 137, Varsinais-Suomi 120 sekä Ahvenanmaan maakunta 175. Lapin sairaanhoitopiirin ilmaantuvuus kahden viikon seurantajaksoilla on 50 ja kasvuvauhti verrattuna edellisen kahden viikon jaksoon samaa luokkaa kuin Kanta-Hämeessä (Kanta-Häme 32-> 51, Lappi 26->50). Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin ilmaantuvuus on vaihdellut suuresti riippuen Ruotsin puolella rajaa saatujen tartuntojen määrästä. Tämän hetken suunta ilmaantuvuudessa on laskeva (11 / 100 000 väestö).

Rokotuskattavuus

Suomessa on annettu 22.1.2021 mennessä noin 357 000 koronarokoteannosta. Ensimmäisen rokoteannoksen on saanut noin 284 000 henkilöä ja 73 000 on saanut jo molemmat rokoteannokset. Sosiaali- ja terveydenhuollon koronapotilaita hoitava henkilöstö sekä hoivakotien asukkaat ja henkilöstö on varsin laajasti rokotettu. 80-89 -vuotiasta rokotteen on saanut yli kolmasosa ja tätä iäkkäämmistä yli puolet. Ikääntyneiden ja lääketieteellisten riskiryhmien rokotukset jatkuvat tämän hetken arvion mukaan vähintään toukokuulla 2021 asti.

Rokotuksilla on todennäköisesti ollut jo vaikutusta tautiin menehtyneiden määrään. Rokotuskattavuus ei vaikuta lähiviikkojen kuluessa merkittävästi epidemian leviämiseen, sillä valtaosa tautitapauksista todetaan nuorilla ja työikäisillä, jotka eivät ole rokotusten

kohderyhmänä ennen kesää 2021. Sairaalahoidon tarve voi ikääntyneiden ja riskiryhmien kattavilla rokotuksilla vähentyä merkittävästi jo kevään 2021 aikana.

Yhteenveto

THL arvioi, että Covid-19 epidemia on helmikuun 2021 alkupuolelta alkaen kiihtynyt voimakkaasti erityisesti Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä. Sekä taudin ilmaantuvuus erityisesti nuorilla ja työikäisillä aikuisilla sekä sairaalahoidon kuormitus ovat kohonneet edeltäviä viikkoja korkeammalla tasolla. Sairaanhoitopiiriltä saatujen tietojen mukaan muuntuneen koronaviruksen aiheuttamat tartunnat ovat selvästi lisääntyneet ja tämä voi selvästi kiihdyttää epidemian kiihtymistä sekä johtaa sairaala- ja tehohoidon merkittävän kuormittumiseen.

Muiden sairaanhoitopiirien alueella epidemiatilanne jatkuu vaihtelevana. Parhaillaan varsinkin Satakunnan sairaanhoitopiirissä ja Ahvenanmaalla esiintyy laajoja tartuntaryppäitä, jotka on kuitenkin tunnistettu hyvin ja alueellisilla torjuntatoimenpiteillä mukaan lukien kohdennetulla testaamisella ja laajoilla karanteenitoimilla on edellytyksiä rajoittaa epidemian laajempaa leviämistä. Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiireissä ilmaantuvuus jatkuu korkeana, erityisesti työyhteisöihin liittyvien tapauksien ja näiden jatkotartuntojen johdosta. Testaus ja tartunnan jäljitys ovat toistaiseksi toimineet ilman merkittäviä viiveitä.

THL arvioi, että tason kaksi mukaisten toimenpiteiden käynnistäminen on välttämätöntä erityisesti Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä. Myös muissa leviämisvaiheen sairaanhoitopiireissä (Kanta-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta) on perusteltua ottaa käyttöön tason kaksi toimenpiteet, kuitenkin huomioiden erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvien toimenpiteiden viimesijaisuus suhteessa muihin toimenpiteisiin. Lapin sairaanhoitopiirin tilanne vaatii erityistä seurantaa ja siirtyminen tasolle kaksi voi olla perusteltua koska lomamatkailu voi nopeasti lisätä tartuntatapausten määrää. THL seuraa jatkuvasti eri sairaanhoitopiirien epidemiologista tilannetta ja arvioi muuntuneen viruskannan leviämistä väestössä viikoittain julkaistavassa hybridistrategian seurantaraportissa.

Tason kaksi toimenpiteillä pyritään estämään erityisesti virusmuunnoksen leviämisen aiheuttamaa epidemian kiihtymistä. THL katsoo, että tartuntatautilain (1227/2016) 22.2.2021 voimaan tulleiden uusien säädösten mukaisten toimenpiteiden lisäksi epidemian torjunta vaatii erityisesti kaikkein korkeimman ilmaantuvuuden väestöryhmien sosiaalisia kontakteja vähentäviä lisätoimenpiteitä, kuten ravitsemisliikkeiden aukiolon edelleen rajoittamista koko maassa. Myös työyhteisöissä, joissa on suurta työvoiman vaihtuvuutta, kausityötä tai majoitutaan yhteismajoituksissa, tulisi ottaa käyttöön kattava terveystarkastuskäytäntö, jolla pienennetään riskiä työyhteisössä tai sen ulkopuolelle leviävään koronavirusepidemiaan.

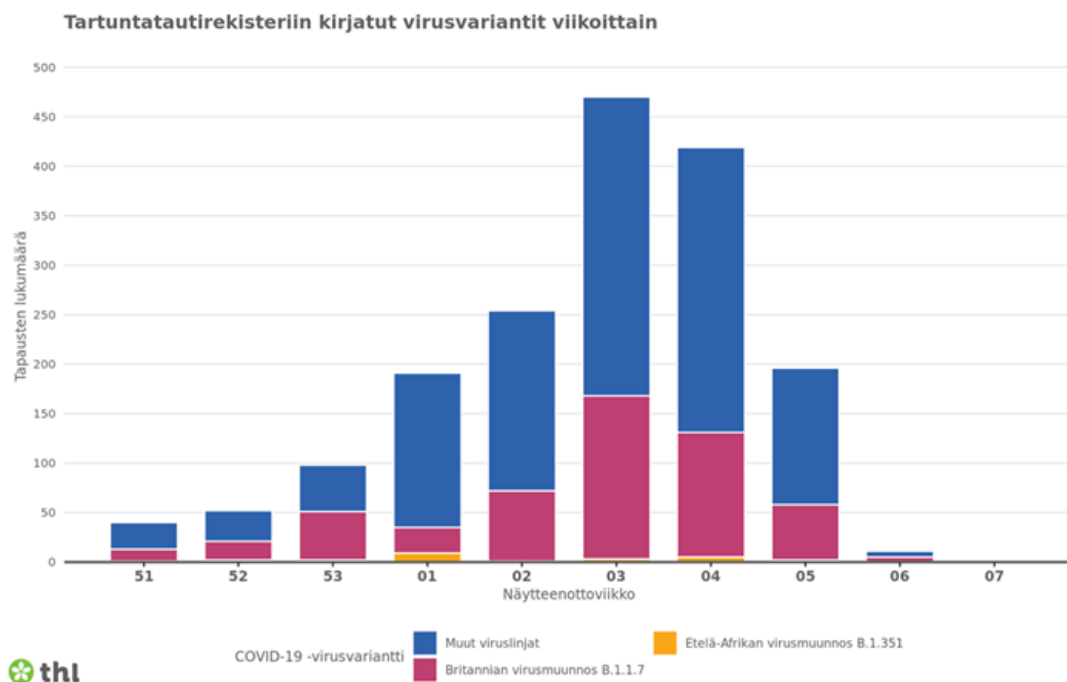
Helsinki, 23.2.2021

Markku Tervehauta
Pääjohtaja

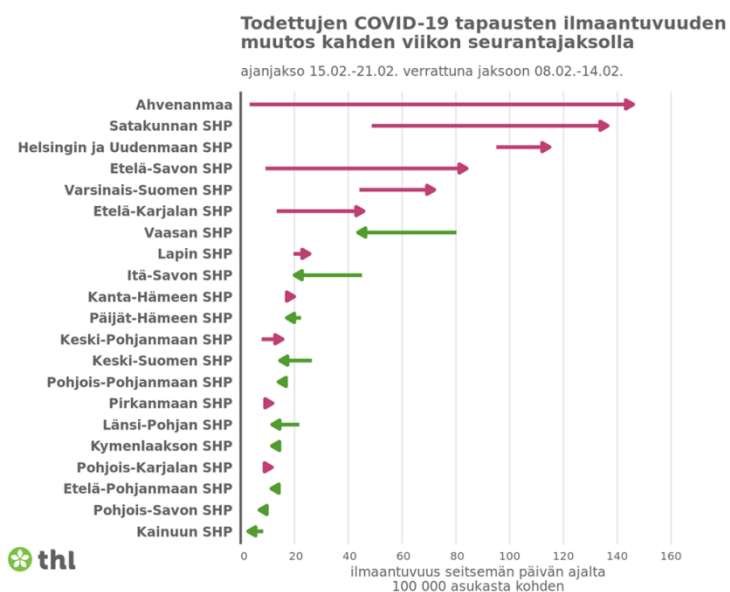
Mika Salminen
Johtaja

LIITTEET

Kuva 1. Muuntuneen virustyyppiin aiheuttamat koronavirustapaukset

Kuva 2. Alueellinen epidemiologinen tilanne

Kuva 3. Koronarokotusten kattavuus ikäryhmittäin

